

РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ

«ҚАЗАҚСТАН ПЕДАГОГТЕРІНІҢ 100 ЖАҢА ЕСІМІ»

байқауының жеңімпазы

Талдықорған қаласындағы Назарбаев Зияткерлік мектебінің педагог-куратор-ұйымдастырушысы Фариза Тұрарова «ҚАЗАҚСТАН ПЕДАГОГТЕРІНІҢ 100 ЖАҢА ЕСІМІ» республикалық байқауына қатысып, 2021 жылдың нәтижесі бойынша «Қазақстан педагогтерінің 100 жаңа есімі» төсбелгісімен, I дәрежелі дипломымен марапатталды.

біліктілігін растайтын сертификаттары мен эсселері, еңбек өтілі бойынша атқарған қызметтері жазылған өмірбаяны, әрі еңбек нәтижелері бойынша анықталды.

Талдықорған қаласындағы Назарбаев Зияткерлік мектебінің педагог-куратор-ұйымдастырушысы Фариза Тұрарова бірнеше педагогикалық байқауларының жеңімпазы, оның ішінде «Ұлы дала ұстазы» атты республикалық конкурсында «Үздік арнау өлеңі» номинациясы бойынша I дәрежелі диплом иегері, «Үздік педагог - 2020» байқауында үздік танылып, I орынды жеңіп алды. Сонымен қатар Фариза шығарма жазып, өлең-жырларын да жарықта шығаруда. «Әлем сүйген қазақтың ұлы Абайы» эссе мен өлеңі «Ұлы дала ұстазы» халықаралық журналына басылып, жарияланды.

«Назарбаев Зияткерлік мек-

тебі – жетістік пен білімді шыңдаудың жалғасы. Үздіктер үшін дайындалған сынақтан өтіп, дарынды балаларға арналған мектепте білім берудің өзі мен үшін жетістік» – дейді жеңімпаз.

Өмірін үстаздықпен ұштасырылған Фариза Тұрарова оқушыларын тек біліммен ғана сусындарып қоймай, түрлі жобалар арқылы олардың бойларына қазақ елінің салт-дәстүрі мен тағылымды тарихын да сіңіруде.

«Бүгінгі баланы халқыныздың жарқын болашағы жолында еселі еңбек ететін, адалдықтың ала жібін аттамайтын атпал азамат ретінде қалыптастыра алсақ, онда мақсатымыздың толық жүзеге асқаны» – деп ағынан жарылды кейіпкеріміз.

С. БАЗАРҚҰЛОВА.

БАСПАСӨЗ - 2021

«АЛАТАУ» қоғамдық-саяси газетіне II жарты жылдыққа жазылу жалғасуда

ЖАЗЫЛУ БАҒАСЫ:

редакция арқылы

6 айға – 1820 тенге.

облыстық маңызы бар қалалар үшін "Қазпошта" арқылы

6 айға – 2235,25 тенге.

ауыл тұрғындары үшін

6 айға – 2350,40 тенге.

Полугодовая подписка
на общественно-политическую газету «АЛАТАУ»
ЦЕНА ПОДПИСКИ:

с редакции

6 месяцев – 1820 тенге.

для города областного значения через "Казпочту"

6 месяцев – 2235,25 тенге.

для сельского населения

6 месяцев – 2350,40 тенге.

Индекс: 15534

ОБРАЗОВАНИЕ

ВОЛОНТЕРСТВО КАК СТИЛЬ ЖИЗНИ

ШЕСТЬНАДЦАТЬ БРОНЗОВЫХ МЕДАЛЕЙ «ЕЛБАСЫ МЕДАЛІ» ПОЛУЧИЛИ УЧЕНИКИ НАЗАРБАЕВ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ ШКОЛЫ ГОРОДА ТАЛДЫКОРГАН.

Самый крупный членендж страны был направлен на комплексное развитие молодежи в возрасте от 14 до 29 лет. Все они на протяжении шести месяцев выполняли задания по семи направлениям: читали книги, помогали окружающим, изучали культурное наследие и занимались спортом.

Участники проекта «Медаль Елбасы» отмечают, что одним из основных направлений проекта является волонтерство. Ребята уверены, что потребность помогать имеется у каждого. Нужно только уметь распределить время так, чтобы успевать делать полезное и для общества, и для личностного развития.

Дарья Степanova, ученица 12 класса вместе со сверстниками организовала бесплатные онлайн-курсы для школьников. В её группах обучались дети из разных регионов республики, в том числе из удалённых аулов и детского дома «Айналайын» города Талдыкорган.

«Волонтерство - это не только самоотдача, потому что, помогая, получаешь многое сам», - считает Дарья. – Вместе с тем, это большая ответственность. Каждый из нас осознает, что бросать дело на попуту нельзя, и это очень сильно мотивирует развиваться.

Планирует начать уровень серебряной медали ученица 9 класса Интеллектуальной школы Асель Бердаулет. Благодаря проекту, по словам Асель, она получила бесценный опыт, стала намного продуктивнее чем раньше.

-Проект «Медаль Елбасы» - хороший способ управлять своим временем, ставить перед собой цели и добиваться их, - рассказывает ученица 12 класса Юлия Цой.

Юлия - призёр республиканских, международных олимпиад, научных проектов по химии и математике «Daraboz», «KIO», волонтёры организации «Таза Алем», кандидат второго мастера спорта по художественной гимнастике.

Английский язык преподавала для сельских учеников Алматинской области Амина Маликаждар, ученица 12 класса. Амина была награждена грамотой от молодежного ресурсного центра области за организацию досуга детей во время пандемии.

Инициировала клуб по правам детей «Бала да-ызы» ученица 12 класса Ажар Абитаева. В течение шести месяцев Ажар выполняла задания не только по проекту «Елбасы медалі», но и 5 месяцев Ажар была волонтером в информационной кампании ЮНИСЕФ Казахстан и Национальной волонтерской сети по правам детей. После полученной волонтерской практики она создала школьный клуб по защите прав ребенка.

Успешно пройдя все уровни, ученики NIS города Талдыкорган стали обладателями бронзовых медалей.

К. ПФАЙФЕР

О ВЫПЛАТЕ СТИПЕНДИЙ

С ИЮЛЯ 2021 ГОДА ПЛАНИРУЮТ ВВЕСТИ ПРЯМОУЮ ВЫПЛАТУ СТУДЕНТАМ СТИПЕНДИЙ, В ВУЗЫ ДЕНЬГИ ПЕРЕЧИСЛЯТЬСЯ НЕ БУДУТ.

Министр образования и науки Асхат Аймагамбетов на аппаратном совещании МОН рассказал о планируемых изменениях в системе оплаты за обучение в вузах студентов-грантников и выплаты им стипендии.

По его словам, теперь все стипендии студентов, магистрантов, докторантов будут поступать напрямую на их карточные счета.

"Последние, условно, 30 лет существовала система, когда стипендии и в целом весь госзаказ направлялся и перечислялся вузам и далее вузы уже смотрели на успеваемость студентов и в зависимости от этого уже начисляли стипендии. Мы видим здесь очень много рисков, несколько уже было случаев, которые были обнаружены самими сотрудниками министерства. Три вуза уже у нас участвуют в试点ном проекте, 21 вуз заключил договоры по этой схеме, мы хотим до июля этот试点ный проект завершить. С июля поручаю в "боевом" режиме вводить эту систему", - сказал глава МОН.

Функцию по выплате стипендий будет выполнять финансовый центр, который станет оператором стипендиального обеспечения. Таким образом, деньги не будут направляться в вузы и оставаться на их счетах.

Министр образования отметил, что вторым шагом станет применение аналогичной системы для оплаты обучения студентов-грантников.

"У нас в законе написано, что грант - это целевая сумма средств, которую выигрывает студент. Когда эти средства перечисляются в вуз, где он обучается, студент нередко и не чувствует, что государство за него платит, что он учится не бесплатно, а выиграл грант и ежемесячно перечисляет университету денежные средства. Сейчас мы работаем, чтобы на деньги поступали на эскроу-счет самого студента, но студент не может использовать эти средства кроме как для оплаты в университет, который он поступил", - сказал Асхат Аймагамбетов.

По его словам, такая система обеспечить прозрачность расходования средств гранта, поскольку студент сам, в зависимости от того, сколько часов он освоил, будет периодически перечислять деньги за обучение.

«ALATAU-AQPARAT»

НОВОСТИ

КАК ПРОЙДУТ ПОСЛЕДНИЕ ЗВОНКИ?

Во время последнего звонка и вручения аттестатов на территории одной школы может находиться только один выпускной класс.

Требования по проведению последнего школьного звонка и вручения аттестатов обнародовал комитет санитарно-эпидемиологического контроля Минздрава РК.

Торжественные мероприятия для выпускников 9 и 11 классов разрешены только на открытом воздухе, без проведения других мероприятий. Кроме самих выпускников на последнем звонке и вручении аттестатов могут присутствовать не более одного родителя или опекуна с каждым учеником, а также не более шести учителей школы.

Запрещено приходить на праздник людям, находящимся на карантине.

"Нужно отметить, что торжественные мероприятия будут проводиться поэтапно. При этом, на территории одной школы будет

находиться только один выпускной класс. Время проведения мероприятий не должно превышать 45 минут. Интервал между классами должен составлять не менее 30 минут", - говорится в сообщении.

Во время последнего звонка и вручения аттестатов запрещены приветственные рукопожатия. Все участники должны соблюдать масочный режим и социальную дистанцию не менее двух метров.

"По завершению торжественного мероприятия запрещается проводить массовые гуляния на улице, в объектах общественного питания (рестораны, кафе и другие)", - отметили в комитете санитарно-эпидемиологического контроля.

«ALATAU-AQPARAT»

ОФИЦИАЛЬНО

ТОКАЕВ ПРОВЁЛ ПЕРЕГОВОРЫ

Токаев поддержал намерение швейцарских компаний принять участие в проектах по развитию железнодорожной инфраструктуры в Казахстане.

Президент Казахстана Касым-Жомарт Токаев провёл переговоры со своим швейцарским коллегой Ги Пармеланом. В режиме видеоконференции лидеры двух стран обсудили текущее состояние и перспективы сотрудничества в политической и торгово-экономической сферах, сообщает пресс-служба Акорды.

Президенты выразили удовлетворение динамичным развитием казахско-швейцарских отношений, а также уделили особое внимание укреплению деловых связей и реализации совместных инвестиционных проектов в сферах транспорта и логистики, машиностроения, сельского хозяйства, туризма, высоких технологий и "зелёной" экономики.

Касым-Жомарт Токаев заявил, что Швейцария является одним из ключевых политических, торговых и экономических партнёров Казахстана в Европе. Сегодня в нашей стране успешно работают свыше 40 предприятий и компаний с участием швейцарского капитала.

"Полагаю, что у нас есть все необходимые возможности для того, чтобы обеспечить продолжение взаимовыгодно-

го и успешного сотрудничества. Наша задача заключается в том, чтобы предоставить дополнительные стимулы во всех областях нашего взаимодействия", - подчеркнул глава государства.

В свою очередь Ги Пармелан высоко оценил уровень казахско-швейцарских взаимоотношений.

"Я должен отметить хорошее сотрудничество в интересующих нас областях. Надеюсь, что в будущем мы сможем укрепить и расширить данное сотрудничество еще больше", - сказал президент Швейцарии.

Касым-Жомарт Токаев предложил расширить спектр партнерства в различных секторах экономики и структуру товарооборота с учётом потенциала сторон. Глава государства поддержал намерение швейцарских компаний принять участие в проектах по развитию железнодорожной инфраструктуры в Казахстане.

В ходе переговоров прези-

денты обсудили ситуацию с распространением коронавирусной инфекции. Президент Казахстана поблагодарил швейцарские компании за оказанную нашей стране гуманитарную помощь и содействие в борьбе с Covid-19.

В завершение беседы Касым-Жомарт Токаев и Ги Пармелан обменялись мнениями по ряду актуальных тем международной повестки дня, включая взаимодействие Казахстана и Швейцарии в рамках многосторонних структур. Была подтверждена готовность к продолжению конструктивного диалога по вопросам продвижения глобального мира и безопасности, обеспечения устойчивого развития, борьбы с изменением климата, содействия справедливому и эффективному трансграничному водопользованию в Центральной Азии.

СОБ.КОРР.

«ҮМБАППАП, ҮМБАППАП,

ЖАРЫҚТЫҚ, ЖАНЫҢЖӘННАТТАБОЛҒЫР, МАРҚУМ, ҰЛЫОТАНСОҒЫСЫНЫҢАРДАГЕРІ, ҚАЛАМГЕР, КЕҢЕСТИК КЕЗЕҢ ТАЛДЫҚОРҒАН ӨЗ АЛДЫНДА ОБЛЫС БОЛЫП ТҮРГАНДА ОБЛЫСТЫҚ «ОКТЯБРЬ ТУЫ» ГАЗЕТИНДЕ ҚЫЗМЕТ АТҚАРҒАН УӘЛИХАН НҰРҚАСЫМОВ ШІЛІҢГІР ШІЛДЕДЕТАҢДАЙЫКЕУІП, СЫРАИШУГЕБАРСА, КРУЖКАСЫ 25 ТЕНГЕТҮРДІКСЫРА, 35 ТЕНГЕГЕ ҚЫМБАТТАП КЕТИПТІ. БІР СОМФА ТӨРТ КРУЖКА СЫРА ИШЕТИН ЕДІК, ЕНДІ ҮШ КРУЖКА ҒАНА ИШЕТИН БОЛДЫҚДЕП КЕЙІГЕН АҒАМЫЗ: «ҮМБАППАП, ҮМБАППАП, СЫРА КЕТТІ ҚЫМБАТТАП» ДЕП ӨЛЕНДЕТІПТІ. СОЛ АҒАМЫЗ АЙТҚАНДАЙ, БҮГІНГІ ҚОҒАМДА СЫРА Да, СУ Да ҚЫМБАТТАП КЕТТІ ҒОЙ. ЖАЛПЫ ҚЫМБАТТАМАҒАН НЕ ҚАЛДЫ ӨЗІ.

Бұл қымбатшылықты жоғарғы билік екілдерінің өздері ауыздықтай алмауда. «Өзім өлейін деп жатсам, өлген екем түсіме кіріпті» демекші, былтырдан бері әлемді шырғалаңға салған індептен етекженін жинай алмай отырған қазақстанда егістікпен айналысатын шаруашылықтар дабыл қағып, тіршілік нәрінің тарифтік бағасының көтерілуіне наразылықтарын білдірген болатын. Онсызда базарлардағы көкеністер мен дәнді-дақылдардың бағасы құн сайын құбылып тұр. Енди, шаруалар үшін егіс алқаптарын шаруатын судың тарифі көтерілсе, күзге қарай, дәнді-дақылдардың бағасы тағы шарықтайдыны сөзсіз. Себеп, кеткен шығынды өнген өнімнен өндіріп алуға шаруалар жанталаса кірісетін болады. Ал, оның зардабын қарапайым халық көреді.

Алматы облысы аграрлы аймақ болғандықтан енді мекеннің бәрі шаруашылыққа тәуелді. Малмен, егістікпен қүнелтіп отырғандардың қолдап, қорғайтын үкіметтің ауыл туралы сан түрлі бағдарламасы бар. Бірақ, бұл бағдарламалардың қызығын ірі шаруашылықтар көріп, ұсақ шаруалар қазаның түбіндегі қаспаққа қарап қалған. Мәселен, дау-дамай болып жатқан сұға қатысты берілетін субсидияға ұсақ шаруашылықтардың қолы жете бермейді. Ертеден қаракешке дейін жер тырмалап, төрт түлік өргізген шаруалардың да шешілмей жатқан мәселелері шаш етектен. Субсидияға бірінің қолы жетсе, енди бірі ала алмай зарығып жүр. Енди бірі субсидия аламыз деп шақшадай бастары шарадай болып, несие төлеуде түрлі кедергілердің барын айтып, зар қағуда. Әсіресе, ұсақ шаруашылықтардың зар-мұны, құлақ тұндырып бас айналдырады. Қөтім шыға жер тырмалап дәнді-дақылдар егеміз дегенде егістік көлемін шаруатын судың тарифтік бағасы көтеріліп шыға келді. Бұған дейін жанар-жағар май бағасына

наразы болып келген шаруалар енди судың зардабын таратын болдық деп шулап жүр. Мамырдың бірінен бастап елімізде бірыңғай тариф енгізілді. Бұл тек қана егістік алқаптарына ғана қатысты емес, қаладағы, даладағы тұрғындар үшін, ауыз су тарифіде көтерілетін болады. Мәселен, Панфилов ауданының диқандары тіршілік нәрінің әрбір текше метріне 0,42 теңге емес, 0,74 теңге төлемек. Мұны тұра егіс алқабын шаруатын кезде естіген шаруалар судың бағасын екі есеге көтеріп жіберген қаулыға орай шу шыгарып, айғайға басқан-ды. «Жогарыда отырған шенділер шаруалармен қоян-қолтық жұмыс жасаудың орнына, белден басып, білгендерін жасай береме? Аяқтарына етік киіп, қолдарына кептеп ұстап, танапта жүріп көрсін! Бұл не деген масқара, бюрократтық қашан тоқтайды», – дейді олар. **Баймолда Ахмет, шаруа:** «Откен жылы үш мың алты жүз елу теңгеден төлеғенбіз. Ал енди биылды тариф бойынша 6382 теңге төлейміз. Сонда екі есеге көбейді», – деп налиди. Бұл бір ғана Жаркент өнірінің диқандарының ғана зары емес. Өнірдің барлық шаруаларына тән. Егістіктің тарифін қымбаттатып жібергенін шаруақожалықтарының иелері, Қазсушаруашылық мекемесіне барғанда қауымен таныстырыпты. «Бізге алдын-ала ескертілген жоқ», – деп отыр. Тарифтың көтерілуі Әмірсерік Дәүлетияров сияқты азын-аулак жері бар шағын шаруашылықтарға қын болайын деп түрған сыйайлы. Ол «ала жаздайғы енбейіміз еш кете ме» деп шырылдайды.

Әмірсерік Дәүлетияров, шаруа: «Жалғыз су емес, жанар-жағар май, техниканың күші барлығы жылдан жылға көтерілуде. Ал өнімнің бағасы көтерілмейді. Енди былтырғы есеппен есептегендеге шықкан шығынды ақтай алмаймыз».

Дәүлетбай Құрманбайұлы, шаруа: «Дәнді-дақылды көктем шыға салысымен

егеміз, күтіп-баптаймыз, суарымыз, түптейміз, оның бәрі қаражатты қажет етеді. Ал, күзде сұраган бағамызға өткізе алмаймыз. Тұқымда, жүгөрі де, беде де қымбаттады. Енди осыдан кейін азық-түлік тағы қымбаттайды. Үкіметтін ештеге сұрап отырғанымыз жоқ. Күзде жүгөріні қымбаттамыз, басқа амал жоқ».

Бозторғайдай шырылдаған шаруалардың сөздерінің жаны бар. Айта-айта жауыр болған су мәселесі енди тарифтік бағаға келіп тірелді. Танаптарды шаруатын кезде суға жарымай қызыл-шеке болып, дауласып жүрген диқандарға қара су қалдақтың қанындей қат болып тұр. Шаруашылықтағы су мәселесі Еңбекші-қазак, Қексу, Ескелді аудандарының шаруаларын екі ұдай күйге салуда. Суғару алқаптарындағы судың бағасы екі есес қымбаттағанына ашынған шаруалардың бірі Шелек өнірінде бас көтерген болатын. Бұл биыл ғана болып түрған мәселе емес, әуелі көтемде судың бағасы көтеріледі, содан соң жаздың ортасында алқапқа су жетпейді. Нарықтың талабы деп «бүйрекten сирақ шығарытын» су мекемелеріне «әй дейтін әже, қой дейтін қожа» жоқ па?» дейді шаруалар.

Қанатбек Молдажанов, Еңбекші-қазак ауданы ауыл тұрғыны: «Мына ауылшаруашылығымен айналысатын шаруа қожалықтары жұмысын тастауга мәжбүр. Бізге тіршілік көзі су керек. Құлпынай пісіп жатыр. Ертенде күні қызанак, қырықабат өніп шығады. Ұақытысында суғарылмаса еңбегіміз еш, тұзымыз сор болмақ. Әрі бағасы үдай қымбат. Оны жаңағы шаруа қожалықтарының қалтасы көтере бермейді. Бүгінгі ұсынып түрған баға, шаруалардың қамын күйттеген баға емес».

Талғат Нұрғайыпов, ауыл тұрғыны: «Бұл судың бағасы негізіз

қымбаттағаныбылай тұрсын уақытысында жеткізіп бере алмайды. Танаптарды суғарытты қырықшық болып жатамыз. Уақытысында суғарылмағандықтан аламыз деп, жоспарлаған өнімді, ала алмаймыз. Былтыр қаншама гектар жерге езілген өнім су тапшылығынан күйіп кетті. Жылдан-жылға, су тапшылығынан өнім алу қындалада барады». Бұл – Шелек ауылындағы шаруалардың назы. Откен жылы шаруа қожалықтары суармалы суға бір гектарға 18 мың теңге төлесе, биыл баға 33 мың теңге бірден көтерілген. Бағаның тым аспандан кетуіне жауапты мекеменің басшысы, Д.Қонаев атындағы Үлкен Алматы канапы филиалының директоры Серіккали Мұқатаев түсінік берді.

– Бізде 2018 жылға дейін басқа тариф болған. 2018 жылдан бастап Қазақстан бойынша бірыңғай тариф енгізілген. Бірақ, Шелек ауданы суды көп алғаннан соң диверсификацияланған тариф болды. Бірыңғай тариф енгізілгені барлық РГКП филиалдары шығында болды. Жаңа бағамен есептедік, бір гектарға 18-20 мың шығын кетеді екен. Ал дедалдар гектарын 35 мың теңге алып жатыр. Халық шешімге келсе, онда СПК қажеті жоқ болса, біз дайынбыз. Ол СПК-ның жұмысын біз атқарамыз. Еңбекші-қазак ауданындағы 10 мыңнан аса шаруа қожалығына бұған дейін суармалы суды ауылшаруашылық өндірістік корпоративі жеткізіп келген. Ендігі жерде ортадағы дедалдар болмайды. Тиісінше, су бағасыда арзандау болады.

Айтулы өнірдің диқандары негізінен соя, жүгөрі, бидай және жоңышқа, жеміс-жидектерін егеді. Осы арада Абайдың: «Бас-басына би болған өңшөң қықым» деген сөзі ойға оралады. Қайда барсан да желімдей жабысып дедалдар жүреді. Су саласының жұлын-жүйесінегі жегі құрттай кіріп алған дедалдарда өз бағасын қойып, суды шаруаларға қалған бағасымен сатып келген. Міне, былық пен шылықтың кесірі, дәнді-дақылдар егіп, мал есіріп отырған шаруалардың шаруасын шатқаяқтатып отырғандардың бір парасы ортадағы дедалдар. Азық-түлік өнімдерінің қымбаттауына да осылар дәнекер болуда. «Қызы мен алсам, қызығын қырықпай көріпти» демекші, жандарын қынамай, шаруалардың азаптанып есірген өнімдерін көтерме бағамен алып, базарларға қалауынша баға қосып, халықтың қалтасын қағып отырған дедалдарға тұса салынбай, шаруаның да, қараша қауымның да, әл ауқаты ауырлай бермек. Су бағасының көтерілуі шикізатқа байланыстыдеген «Қазсушаруашық» мекемесі, құрғақшылық алдымен диқандарға қауіпті екенін жасырмайды. Былтыр пандемия басталғанда, шаруалардың бас ауруына айналған су тапшылығы биыл тағы да алдарынан шығып тұр. Су тапшылығын тартқан шаруалардың бірі облыс орталығы Талдықорған қаласының іргесінде тұрғатын Еркінбек Сіләмов жылына жүгеріден 40 пен 50 центнер арасында өнім алады. Су тапшылығының салдарынан бұл көрсеткіш былтыр 36 центнерді көрсетті. Бүгінде шаруаның 600-ден астам суармалы жерінде, дәнді-дақылдардан арпа, бидай, соя, жүгөрі және қызылша мен жоңышқа себілген. Айтуынша, осының барлығына жыл сайын 2 миллион жарым текше метр су жеткіз екен.

«Былтыр 1 ай жарым бойы суды жөнди бермей қойды. Суға берген тапсырысымыз уақытында орындалмады. Мәселен, өткен жылы облыс әкімдігінің айтуюмен суды тек қызылшага ғана бергені болмаса,

СУ ДА КЕТТІ ҚЫМБАТТАП»

соя, жүгері секілді дәнді дақылдарымызды мardымды суғара алмадық. Соның салдарынан өнімділік ете төмен болып, қатты зиян шектік. Ал, биылғы жағдайымыз қалай болады? Оны бір құдай біледі. Әкім суғару каналдарын жасап береміз деген. Бірақ, әзірге ешқандай өзгеріс көріп отырганымыз жоқ», – дейді Е.Сіләмов.

Шаруалар «су дұрыс берілмеді» деп назын айтса, «Қазсушаруашылық» РМК Алматы филиалының құрылымдық бөлімшесі болып табылатын Талдықорған өндірістік учаскесі жоспарды артығымен орындағы дейді. Мекеме басшысы Мырзахан Құдайбергенұлы:

— Откен жылы 189 шаруа қожалығына 44 миллион текше метр су беру жөнінде келісім шарт жасағанбыз. Алайда, біз 1 миллион 623 мыңға жоспарды артық орындағы. Мұндағы 1 текше метр судың құны – 42,1 теңгеген құрайды. Иә, былтыр маусым айында су тапшылығы қатты көрінді. Бұған тауға түкен қардың аздығы және сол мезгілде күннің күрт сұтының кетуі басты себеп болды. Яғни, таудағы қары ерімей тұрып алды. – дейді.

М.Әбдішев осы уақытқа дейін мұндай нәрсе болмағанын айтып, су жиналатын платинадан 2 текше метр ғана су алынғанын, кейін күн жылынған соң бұл көрсеткіш 6-ға жеткенин. Негізі, бұрын бұл платинадан 9 текше метр су шығатын. Су жеткіліксіз болғандықтан оны шаруаларға үнемдел беруге тұра келгенін. Былтыр «Шымыр» каналына (10,1 шақырым) күрделі жөндеу жұмыстары басталып, ол аяқсыз қалғанын. Тендер үтіп алған мердігер мекеме «ақша толық бөлінбеді» деген сұлтауды алға тартып, құрылышты жәнді жүргізбегендін. Тек, 1,4 шықырым жерге бетон арықтар қойылды. Қалған жерлер қазылған күде әлі жатыр. Бұдан бөлек, арықтың маңайында қылған ағаштар тазаланбаған. Осының кесірінен қазір 2 мыңнан аса гектар егістік алқабына су беретін арық жоқ. Енді су берумен айналысатын мекеме ондағы 89 шаруага ескерту айттып, әзірге ештеңе сеппей тұра тұруларын сұрағанын ақпарат құралдарында айтқан болатын. Су жүйесіндегі түйіні тарқатылмаған мәселелер

– Қазірге таңда нақты мәселе шешілді деп айтту қын. Облыс әкімдігі су жүйесіне жауапты мекемелермен байланысып, қазірге су бағасын бұрынғы бағамен ұстай тұруларын сұрауда. Ал, оның қаншалықты жүзеге асатынын бей мәлім десе, бұл хабарды естіген Талдықорған өндірістік мекемесінің басшысы егер су бағасы көтерілмесе мен жұмысшыларды ұстап тұра алмаймын. Қазір еден сұптырушалардың жалакысы 70000-тенге. Ал, біздің жұмысшылардың нақты қолына алатыны 55000 теңге сондықтан мәселе күрделі күйінде қалып тұр-деді өз сөзінде. Құдайберген Әбдішевтің айттынша:

— Талдықорған қаласына қарасты (ұзындығы 112 шақырымды құрайтын) 15 канал бар екен. Бастапқыда су арналары түгелімен бұзылып, күрделі жөндеуді барлығына біржола жасаламақ болыпты. Абырои болғанда, Талдықорған өндірістік учаскесі бұған келісімін бермей, жөндеу жұмысын шетінен біртіндел жасауга шақырган. Егер, барлық каналдар бұзылғанда, бұған жағдай мұлдем күрделене түсітін еді- дейді. Су жүйесіне қатысты, бұған дейінде шаруаларды демеп субсидиялау тәсілі жүзеге

мен шекетесіп жатқандықтан, Іле өзеннің басында отырған аспан асты елі трансшекаралық өзендер мәселесін айта бермейді.

Жуықтағана Қытай Қоғамдық ғылымдар академиясының Ресей, Шығыс Еуропа және Орталық Азия институтының Орталық Азияны зерттеу бөлімінің директоры, ағағылыми қызметкері Чжаң Нин Қытайдағы қолданушысы ең көп «Басты жаңалықтар» (Toutiao) мобилді қосымшасына Қазақстанның трансшекаралық өзендер мәселесі бойынша аландauшылық білдіріп отырғаны туралы жазба салынты. Онда, Қазақстан таралтын, әсіресе депутаттардың осы мәселе байланысты аландauшылық білдіріп отырғанын айттып, сосын Қазақстан-Қытай арасында 2001 жылы қыркүекте келісім жасалып, арнағы комиссия құрылғанын, 2015 жылдан бері трансшекаралық өзендер бойынша квота мәселесі үнемі қаперде ұсталып келе жатқанын айттып.

Ол осы мәселе бойынша, Қытайлық ғалымдардың негізгі көзқарасында тілге тиек еткен:

Біріншіден, Қазақстанда су ресурстары тапшы емес. Қазақстанның шығыс бөлігінде

телміріп, тау мұздықтарының еріуіне жалтақтап отырамыз. Су қоймаларындағы судыда ысырап етпей, етек-женді жинап, үнемшілдікке бармаса ауылшаруашылығы аяғына жем түскен жылқыдай ақсай береді. Алматы облысында ауылшаруашылық жерлерді сурару мұздықтардың еріуіне байланысты деген мамандардың пікіріне құлақ түрсек, тау мұздактары ерігенде су мәселесі толық шешіледі екен. Оның өзи Бартогай су қоймасына жиналатын көрінеді. Бұл Еңбекші ауданында суармалы 32,3 мың га және Шелектегі 14,6 мың гектар жерге қатысты су тапшылығына қарай айтылған факті. Ал, жоғарыда су бағасына қатысты наздарын айтқан, Панфилов ауданын шаруалары Өсек, Тышқан, Қорғас, Бурақожыр, Шежін өзендеріне келетін суға тәуелді. Мәселен, Өсек өзеннен 17 мың гектар, Тышқаннан 5 мың, Қорғастан 15 мың гектар алқап суғарылады екен. Дала аруы жүгерімен айналысатын ауданда 26 2 5 гектар жерге жүгері дақылы еілгілен. Ауданда 17000 гектар жер тамшылатып, және жаңбырлатып сурару әдісіне көшкен. Келер жылы тағы 7000 гектар жер осы тәсілмен сурарылмақ. Қытай, ғалымының қазақстанға қатысты суды

асқан-ды. Бір ғажабы бұл субсидияға Панфилов ауданын шаруалары ілікпепті. Себебін сұрғанымызда, аудан әкімінің ауылшаруашылығына жауапты орынбасары Шухарат Құрбанов: «Субсидия 40 теңгеден жоғарыларға берілді. Ал, бізде судың бағасы бұған дейін ондай бағада болған жоқ. Ал оған кіші шаруалар ілінгенбеді. Бұл мәселені «Атамекен» шешеміз деген әлі шешілген жоқ,» – деді. Түйе толғақта салып, үзакқа созылған, ауылшаруашылығындағы басты түткілдердің бірі осы су мәселесі. Су жүретін каналдар мен платиналар қалыпта келмей, диқандардың жұмысы бір жүйеге түспейтіні айдан анық. Ал, қалпына келтіреміз деп, салынып жатқан каналдардың іске асу мерзімі, орта жолдан тоқтап қалуы, айғай-шу аттаннын кейін қайта жалғасуы жақсылық емес әрине. Жылдан-жылға экологиялық ахуалдың ушығып тұрғаны тағы бар. Мәселен, көрші Жамбыл облысының диқандары судың басты көзін көрші Қыргыз мемлекетінен алады. Көнілі түсे су беріп, түспесе бұрып ала қоятын айырқалпақты ағайындарға жауандап тараздық диқандар жүр. Ал, Алматы облысы көрші Қытай Мемлекеті-

су тапшылығының байқалуына суды үнемдел пайдаланбауға қатысты айтқан сөзінде жаңы бар сияқты. Заманауи технологияларға игерे отырып су жүйесіне толықтай реформа жасалынбай, тау мұздактары мен өзен көлдерге құйылатын суларға күн қарал шаруалардың кеудедегі шері шеменге айналып кетуі зандағылдық. Себебі, Жылдан – жылға өзен-көлдердің арналары тарылып, судың көлемі төмendet бара жатқаны мамандардың өздері айтуда. Жылдың мезгіліне қарасақ, қыстың көзі қырауда қар бірде қалып бірде жұқа түседі. Сол кезде таудағы мұздактарға қарал күнеліп отырған шаруалардың күйі не болмақ. Одан, қалса ауа-райын бағып, жаңбыр жауаса асытық болып, болмаса қуаңшылыққа ұрынатын кездерде аз емес. Демек, суармалы жерлердің көзекпен суғарып жүрген шаруалардың да айтатын үәжі бар. Судың басында отырғандар, суға қанып, аяғында отырғандарға су жеткенше алқаптары қурап кететін жиі айтады. Демек, тамшылатып суару жүйесіне толықтай көшпейнше, ескі советтік кезеңдегі үрдіспен ауылшаруашылығы үзаққа бармайды.

Қытайлар, Іле бойынан ете көп СЭС мен су қоймаларын салып, Ілеңің суы Шихога дейін жетіп, жер астымен әкетіліп жатыр-деген ақпаратта тарады. Ал, Қазақстан шекрасындағы Іле өзеннің суы екі есеге азайып кеткені айттылуда. Демек, тіршілік нәрі су мәселесінің маңызы күн сайын артып келеді. Суармалы алқаптарды жүйелеп, ауылшаруашылық саласы жаппай тамшылатып суару жүйесіне көшпесе тау сағаларынан бастау алып, өзен-көлдерге құятын көл-көсір су сарқылып баратқан барша аян. Қашанғы табигатқа

ШІТЕ ПІКІР ӨЛГЕНШЕ

С

А ЕРТЕҢІ НСЕЛІ БОЛСЫН ДЕСЕК...

жандардың жаңыңа жайғаса беруіне жайлы жол салып бере беретін негізгі күште осылар. Осы мәселені ашына айтып, жазып көтеріп жүрген жандар қатары көп болса да көніл беліп, жолын кесер жомарт жандар биліктен көрінбейу ете өкінішті.

Европа, Батыс елдерін қоса айтпағанда, Әзбекстан, Қытай, Ресей елінің кейбір өлкесінде өмір сүріп жатқан қазақтар әр заман дәуірінде шекара бөліске түскен кезде арғы бетте қалған байырғы қазақтар. Яғни, ата жұртында отырған ағайын қандастарымыз. Оларға соңында қосылғандар ресей империясының халыққа аяусыз салған салығы, орыс үлт өкілінің, қазақтың адами құқығын таптап өктемдікпен жасаған отарлау саясатына тәзбей шетке ауа көшіп бас сауғалап кеткен қазақтар екени тарихи шындық.

Бұл туралы тарихи деректерге сүйене жазған ғалымдар еңбегі әлем елдеріне аян. Тарихты оқып, түйіндей зерделеп, қазақ деген үлттың қабілеті мен құндылығын құрметтеп, тамсана, таңырқап жазатындар қатары көп екендігі де содан. ҚАБІЛЕТ – қазақтың басты құндылығының бірегейі. Әр қазақтың қабілет талант, дарының бағалай оны ортаға онтайды бейімдеп аша білгенде ғана қазақ қоғамы қарқынды құндылыққа ие болады. Яғни үлттық идеология ұлтының үлтқа арнайды, қазақ үлтты қасиет шекпейді. Осы ұғымды жүйелі түрде жүзеге асыра алмаса дарынды, қабілетті тұлғаларынан айырылып қала береді. Әйткені қабілетті жан, адами құндылығы бағаланбаса ауа көшуге қарекет жасайтынның еткен заман тарихы өмірде өзі көрсетіп дәлелдегенін көзі ашық кекірегі ояу жандар бәрі біледі және санасында саралайды да қарекет жасайды. Нәтижесінде арқа сүйер ағайын емес адами құндылық қабілетін бағалайтын ел, жер іздел ауа көшетін болады. Осы ауа көшетін қазақ

ЕЛ ӨРКЕНИЕТІНІҢ ӨРЕСІН АРТТЫРЫП, ҚАНДАЙДА БІР КЕЛЕҢСІЗДІКТЕРДІҢ АЛДЫН АЛЫП БОЛДЫРМАЙТЫН ЖӘНЕ АДАМДАРДЫҢ ҚАЖЕТТІЛІГІН ЗАҢ АЯСЫНДА ҚАЛТ ЖІБЕРМЕЙ ҚОЛДАП, ҚАМҚОРЛЫҚ ТАНЫТА БІЛЕТИНДЕР АЛҒАН БІЛІМІНЕ ҚАБІЛЕТІ САЙ КАДР МАМАНДАР ҒАНА ЕКЕНИНЕ ЕШКІМ КҮМӘН КЕЛТІРМЕСІ АЙДАН АНЫҚ... БҮЛ БАРЛЫҚ САЛАДА ӨТЕ МАҢЫЗДЫ, КҮН ТӘРТІБІНДЕГІ МӘСЕЛЕ.

БІРІНШІДЕҢ, қазақ елі егемендік алған кезде әр деңгейдегі билік өкілдері арасында ғасырларға жалғасқан орыстардың отаршыл саясат ағымынан шыға алмай, өз қазағына сенім артып қолдау көрсете алмағандар қыннаты. Олар басқа үлт өкіліне көбірек сенім артты. Бұл үрдіс әліде жалғасып келе жатқаны да өтірік емес екені өкінішті...

ЕКІНШІДЕҢ, келген ағайындар он жылға дейін Қазақстан Республикасының азаматығын ала алмай біраз игіліктерге қол жеткізу мүмкіндігі болмады. Қолдаудан гөрі қолпаштап көніл белу көбірек болды десек дұрыс болар. Қайта қарапайым халық елжүрттың қолдау-қамқорлығы әсерлі болғаны да рас. Ұлтына деген сүйіспеншілігі, рухы мықты әкімдер, басқарма басшылары азаматтық парызы ретінде қазақ көшінінің көркін арттырғаныда рас. Деседе қоғам ана тілімізде сейлемеген көшке кері әсерін тікелей тигізді. Орысша сөйлей алмағандарға қызмет табылмай адами еркіндік, қазақ құндылық қасиет, қабілеті бағаланбады.

ҮШІНШІДЕҢ, білім деңгейі мен қабілеті бағаланбаған қандас ағайындардың біразы келген еліне кері көшті. Ұрпақ қамы үшін көбісі төзім, сабырлық танытып тағдырға көндігіп кетті. Нақты мысал келтіре айтатын болсақ. Монголиядан келген бір кесіби мықты дәрігер, әлім үстінде қатты ауырып жатқан науқасқа киіз үйде ота жасап жанын алып қалғаны үшін жазаға тартылуға шақ қалғанда басқа облысқа қоныс аударып құтылған екен. Ал дәл осыған үқас апatty жағдайда қалған

бір азаматқа Япония елінде қытай елінен барған қандас бауырымыз апат орнында ота жасап жанын сақтап қалғаны үшін бүгіндері жапон елінде ел құрметіне бөлөнген жоғарғы санаттағы дәрігер болып қызметті атқарып жүргені де рас. Жалпы шетелдік деп шеттеле беретін қандастар арасынан АҚШ, Ұлыбритания, Германия, Корея тағы басқада әркениетті елдерде мықты кесіп иесі, банкирлер, құрылыш ісін басқарып жүрген жандарды айтпағанда АҚШ-та ақордада мемлекеттік қызметті басшы болып жүрген, шетелде үкімет басшысы қызметтін абыроймен атқарып жүргендері де аз емес. Осы жандардың қабілет, білімі Қазақ елінде өз орнын табуына қоғам кінәлі мі? Қандас өзі кінәлі мі? Бұлда бір кем дүние.

ТӨРТІНШІДЕҢ, қабілетті жандарға Қағида, Ережелерді қалт жібермейді. Өкінішке орай кейір басшылар өз қол астына кадр таңдау, қызметке қабылдауда таныс-сыйбайластыққа жол беріп келе жатқаны қазақ қоғамының әркениетіне кері әсерін тигізуде. Бұл үрдіс келенсіздіктерді алдын алуға таныстықпен алған кадр мамандардың қабілеті, халыққа қызметті көрсету көзінде дәлел дәйекпен әшкерленіп дау дамай ушығудың, халықтың мемлекеттік пен үкіметке жергілікті әкімдерге деген сенімі жоғалуының басты себеб түпкі негізін қалай береді. Наразы халық айқай шуға жол береді. Бұлда өмір шындығы.

БЕСІНШІДЕҢ, келген қандастар мен жергілікті халық әсіресе басқа үлт этностар арасында үлттық идеология, қазақ құндылық, үлт ұлагаттылығына

қатысты ел ішінде еңсілі де жүйелі жұмыс жасалмауында. Халықпен қоян қолтық араласып жұмыс жасау туралы мемлекет басшыларының тапсырмалары көбінесе айтылған жерінде қала береді деуге болады. Айту барда айғақтап жауапкершілік жүктеу жоқтың қасы. Жойылмауының басты себеп кедергісі баяғы сыйбайластық-сыйбайластықтың басымдылық кесірі. Осы кесір ауа көшетіндерге себепкер болып ұрпақ тағдырына ұлтылық қөрсете алмауымен қоймай қасиет жолын ашып тұрғанын ашық айтпасқа амалымыз жок!

Сондықтанда қай салада болса да кадр-маман таңдау жүйесін түбебейлі өзгертпесе Қазақ елінің өрткені болашақ ұрпақ алдында бүгінгі деуірде ат үстінде жүрген азаматтардың қызметтік міндепті емес адамгершілік ар намыс парызы санасын жаңғыртса екен деп тілегеннен басқа қолдан келер де жоқ...

АЛТЫНШЫДАН, алыс-жақын шетелден қоныс аударып көшіп келген қандастардың және ішкі көші-кон бойынша онтүстіктен солтүстікке барып қоныстанып жатқан ағайындар көшін көлікті етіп көркейтетін бірден бір жолы олардың еркін адами құндылық, қабілеттіне қарай жаңа ортаға бейімдеп бағыттаған жол ашу. Мүмкіндігінше солтүстіктен бірнеше ауыл, аудан, қалалар үйымдастыра ашып сол елді мекенге ағайын тумаларымен шоғырландыра орналастыру. Оларға үлкен сенім артып өз өздерін басқарып тұрақтануына қамқорлық қолдау көрсету. Яғни еш қызғаныш, күдік күмәнсіз өз араларынан басшы әкімдерін сыйлап алуларына мүмкіндік

беру. Іші сырттан өз мүмкіндігінде инвеңтиция тартуға қолдау көрсету. Бірнеше жылға салықтан женілдік беру. Жер үлес мәселеңесін қысқа мерзімде шешіп беру. Міне, сондаған олар солтүстікке тұрақты қоныс аударатын болады. Өздерін өз адамдары басқарған соң өкпе наздары да болмайды. Бүгіндері онтүстікке келіп тұрып жатқан бұрынғы ағайындар олардың үстінен ешкім мәжбурламесе де ағыла көшіп барып табысатыны да жаратылыс заңдылығы. Яғни, ел Үкіметі де жергілікті әкімдерде көптеген шешімін күткен мәселе, туындау беретін келенсіздіктерді өздеріне жүктеп шешімін табады. Қазақтың өз үлтіна деген сенімі мен құрметі атады. Ата кесіп, көптеген салт дәстүр, ғұрпымыз жаңғырып қазақ мұрамыз қалыптасуына себепші болары анық.

Шетелдүтып есекен жандарға олардың қабілет болмысына сана сезіміне басшылық жасал басты қатырғанмен байқуатты өмір орын алмайтынын әлемге аян етіп дәлелдеудің ұлы жолын Қазақ елі ұлагаттылықпен атам жалғастырып келгенін мойында да жаңа заман талабы дер едім.

Бұлбақылаусыз, үйлестірусіз, бетімен жіберу деген ұғым емес. Ортаға берекелі бейімдеп, белес асырудың мейірімді бастамасы болары анық.

Үлттымыздың ұлагаттықтары, ұлы даламыз, байтақ етіп көркейтетін көзінде жаңғыртса екенін дәйекпен әшкерленіп дау дамай ушығудың, халықтың мемлекеттік міндепті емес адамгершілік ар намыс парызы санасын жаңғыртса екенін дәлелдеудің ұлы жолын Қазақ елі ұлагаттылықпен атам жалғастырып келгенін мойында да жаңа заман талабы дер едім.

Ел ерткені еңсілі болсын десек, сыйбайласып-сыйбайласып қызмет жасағысы келетіндерге жол бермейік, ағайын! Ел болашағы ел иесі әр қазақтың қолында екенін ұмытпай, айта беруден жалықпайық, ағайын!

Кұрметбек
САНСЫЗБАЙҰЛЫ,
қазақ көшін зерделеуши.

АКТУАЛЬНО

КАК НЕ «СГОРЕТЬ» НА РАБОТЕ?

СПЕЦИАЛИСТЫ НАЗЫВАЮТ ТРУДОГОЛИЗМ БОЛЕЗНЬЮ ХХI ВЕКА, ПРИЧЕМ ОЧЕНЬ ОПАСНОЙ. ПЕРЕРАБОТКА И ОТСУТСТВИЕ ОТДЫХА МОГУТ ПРИВЕСТИ НЕ ТОЛЬКО К НЕРВНУМОУ СРЫВУ, НО И К ПРОБЛЕМАМ СО ЗДОРОВЬЕМ.

Привычка работать сверхурочно и при этом оставаться недовольным собой приводит нас, с одной стороны, к риску выгорания в долгосрочном периоде, с другой — к неумению планировать отдых.

Слово «трудоголик» нередко звучит в разговорах, часто в это понятие вкладывают положительный смысл: мол, человек — незаменимый работник, радеет за свое дело! Однако специалисты склонны к более мрачному взгляду на трудоголизм, считая его психическим расстройством, с высокой долей вероятности приводящим к эмоциональному истощению, депрессиям и даже нарушениям физического здоровья. Где грани между любовью к работе и зависимостью от нее?

Трудоголизм — термин, обозначающий стремление человека чрезмерно трудиться, выходящее за рамки естественного трудолюбия, — болезненная психологическая «трудозависимость». Людей, проявляющих данное качество, называют трудоголиками. Трудоголизм проявляется в восприятии работы, как единственного (или максимально значимого) средства самореализации, достижения признания и получения субъективного удовлетворения от жизни. Для трудоголика работа стоит на главном месте в жизни, оставляя позади все остальное: личную жизнь, семью, развлечения, общественную деятельность, отдых.

Если раньше на трудоголизм смотрели иронически, но в целом одобрительно — отношение характеризовалось выражениями типа: «вот с кого должны брать пример все остальные», «упорно работает, и многое добьется», то в последние десятилетия психологи отмечают, что трудоголизм далеко не безоби-

ден и даже опасен для здоровья, как всякая зависимость...

Привычка работать сверхурочно и при этом оставаться недовольным собой приводит нас, с одной стороны, к риску выгорания в долгосрочном периоде, с другой — к неумению планировать отдых: мы склонны лишать себя позитивных эмоций в свободное время в отместку за якобы невыполненные нормативы.

Трудоголик, на самом деле включенный в только ему одну известную гонку — не очень простой в общении, но социально поощряемый тип, — ответственный, готовый прийти на помощь и болеющий за свое дело. Оставаться допоздна на работе и не выключаться из карьерного ритма на выходных, складывать все в копилку саморазвития кажется хорошей чертой. Давайте разберемся, что за этим стоит.

Первое: нужно отличать трудоголизм от простой вовлеченностии в свою деятельность. Вовлеченность — например когда человек входит в состояние «потока» и готов работать более 50 часов в неделю — может идти на пользу: исследования показывают, что такие люди здоровее, более удовлетворены своей жизнью и показывают лучшие результаты. А вот у трудоголиков все наоборот — они рискуют потерять здоровье, разрушить семейные отношения, при этом они часто недовольны своей работой и делают ее хуже других. В чем же кроется разница?

Второй важный факт — трудоголики практически всегда инвестируют в свой труд больше времени и энергии, чем необходимо. Не столь важно, сколько именно часов в неделю человек работает, — именно такое отношение к деятельности отличает трудоголизм от здоровой вовлеченности. Трудоголик одержим своей работой и старается сде-

лать больше, чем от него требуется, — но, как мы уже отметили, это далеко не всегда позитивно оказывается на эффективности и неизбежно приводит к высоким результатам, а, скорее, наоборот.

Трудоголизм нередко латает неэффективный менеджмент и плохую сыгранность команды. Например, вместо того чтобы прозрачно прописать обязанности каждого участника коллектива, управляющие находят несколько ответственных и склонных к самоедству сотрудни-

ков, на которых путем нехитрых манипуляций и ухищрений сваливают неприятные обязанности и коллективную ответственность.

Кроме того, число людей, работающих сверхурочно, увеличивается, и в настоящее время составляет 9% от общей численности населения во всем мире. При такой тенденции все больше людей подвергаются риску потери трудоспособности и преждевременной смерти.

«Пандемия COVID-19 существенно изменила то, как работают многие люди. Удаленная работа стала нормой во многих отраслях, во многих случаях стирая границы между домом и работой. Кроме того, многие предприятия были вынуждены свернуть или полностью прекратить работу, чтобы сэкономить деньги, а людям, которые все еще получают зарплату, в конечном итоге приходится работать дольше. Никакая работа не стоит риска инсульта или сердечного приступа», — сказал генеральный директор ВОЗ Тедрос Адханом Гебрейесус.

Трудоголизм может казаться позитивным явлением: люди, склонные к такой зависимости, часто энергичны, способны к высоким достижениям и ответственны. К тому же, в отличие от алкоголизма и наркомании, зависимость от работы не связана с проблемами с законом, антисоциальным поведением.

Тем не менее, трудоголики часто страдают как от внутренних сложностей — нарциссизма, потребности все контролировать, одержимости работой, тревоги и депрессии, — так и от социальных последствий. Трудоголизм может вести к высоким доходам, но они часто сочетаются с одиночеством, выгоранием и неудовлетворенностью жизнью. Зависимый от работы человек недостаточно эффективен, делает больше, чем требуется, и в конечном итоге даже не получает удовольствия от деятельности — но остановиться уже не может.

Как и любая зависимость, трудоголизм сначала «делает что-то для» человека, а потом «делает что-то с» человеком. Это опасная дорожка — но вырваться из замкнутого круга можно, если вовремя прибегнуть к помощи специалиста и вылечить свою одержимость трудом.

К. ПФАЙФЕР.

ников, на которых путем нехитрых манипуляций и ухищрений сваливают неприятные обязанности и коллективную ответственность.

Вместо умелого делегирования обязанностей и разрешения кризисных ситуаций — привычка использовать нескольких человек, работающих на износ. Вместо оптимизации процесса встреч и переговоров — задержки, постоянное общение в неурочное время и по выходным. Вместо прозрачной

альная или рабочая необходимость, требования карьеры и т.п.

Даже хобби трудоголиков обычно связаны с ролью добытчика, кормильца. Это работа на садовом участке, охота, рыбалка и т.п. Если трудоголик не может реализовать себя на основной работе, хобби может стать его единственным интересом в жизни.

Работа для трудоголика — отнюдь не одна из составных частей его жизни: она полностью заменяет собой привязанность,

ЖҮРЕК СӨЗІ

ҰЛКЕІН ЖҮРЕКТІ ДӘРІГЕР ЕД...

Аса көрнекті хирург, Талдықорған облыстық ауруханасындағы білікті дәрігерлердің бірі Мандат Есенғараұлы ДОЛАЕВ өмірден озды. Ол бар өмірін медицина саласына арнады. Осы салада күн-түн демей еңбек етті. Оның есімі әріптестерінің, достарының, студенттерінің есінде мәңгі қалады.

Мандат Долаев 1978 жылы жас тиді. Ол 1992 жылдан бастап аурухананың хирургиялық бөлімін басқарды, әр жылдарыбы олдың бас хирургы, бас дәрігердің емдеу жұмысы жөніндегі орынбасары, хирургиялық профильдің бас дәрігерінің орынбасары болды. Бір өзі науқастанып жүрсе де ота жасауын тоқтатпады. Бұл оның өз мамандығына деген ададыбы болар. Оның бойында өзгелер қызыға да қызғана қарайтын төзімділік мен ерік-жігер мол еді...

Мандат Долаевтың еңбекі ескеруіз қалмады.

2019 жылы берілген «Қазақстан Республикасы денсаулық сақтау ісінің үздігі» атағы оның қырық жылғы үздіксіз еңбекінің жене деуге болады.

Сондай-ақ, С.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медицина университетінің күміс және «Алтын дәрігер» медалімен

марапатталды. «Талдықорған қаласының Құрметті азаматы» жөнін да алды.

Бүгінде үлкен жүректі дәрігердің жолы мен қызы Эльмира жүріп келеді. Ол да осы ауруханада офтальмолог дәрігері болып еңбек етуде.

Жақсының аты, ғалымның хаты өлмейді. Мандат Есенғараұлының аты да, халық денсаулығы үшін сіңірген еңбекі де үмітшылмайды. Есімі құрметтеп аталауды. Ол іскерлік қасиеті, адамгершілігі, кісілігі жөні кішілігімен ерекшеленген жан. Артында қалып қауым халқы мен әріптестері, достары және студенттері қалды. Жары Роза мен асылдық атын өшірмейтін үш қызы бар. Ендеше, ол мәңгі тірі, көптің жүргегінде сақталары сөзсіз.

**ТАЛДЫҚОРҒАН ҚАЛАСЫНДАҒЫ
ОБЛЫСТЫҚ АУРУХАНА ҰЖЫМЫ.**

ОҚУ ОРНЫ

ЖАН-ЖАҚТЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ БАҒЫТ ҰСТАНҒАН...

ТАЛДЫҚОРҒАН ҚАЛАСЫНЫҢ БІЛІМ ОШАҚТАРЫНЫҢ ІШІНДЕГІ ЖАС ӘРІ ҒЫЛЫМ МЕН БІЛІМГЕ ЗЕР САЛҒАН, ҚОҒАМҒА КЕРЕКТІ МАМАНДЫҚТАРЫМЕН ТАНЫМАЛ КОЛЛЕДЖДІҢ БІРІ - «ZHANSUGUROV COLLEGE».

Біздің колледже ғылыми дәрежесі бар, жаңа инновацияларды қолданатын, әте білімді және ғылыми бағытта білім беретін оқытушылар қызмет етеді. Колледжімізде спортқа бейімді де жетістіктері мол білімгерлер өте көп. Колледж қабырғасында жоспар құрылып, әр жеті сайын білімгерлер арасында жарыстар үйімдастырылып тұрады. Колледждің білімгерлері спорттың әр саласымен шұғылданып, облысаралық, Қазақстан және әлем бойынша жарыстарда жүлделі орындарға ие болуда. Айта кетсек, 2 дүркін бокстан Қазақстан чемпионы болған 101 топ «Дене шынықтыру және спорт» мамандығының білімгері Абдолда Жасулан Ерсланұлы, көгалдағы хоккейден әлем бойынша жарыстарға шығып жүлделі орындар алып жүрген 222 ДТҚ тобының білімгері Сетай Алмас Жексембекұлы. Садақ атудан Қазақстан Республикасының чемпионы 207 топ «Туризм» мамандығының білімгері Райсова Эльмира спорт шебері. Қол күрес спортынан Қазақстан бойынша чемпион 207 топ «Туризм» мамандығының білімгері Серікбай Анель. Джиджитсу спорттың шеберіне үміткер 207 «Туризм» тобының білімгері Сапар Сагыныш. Колледждің спорттық базасына тоқтала кетсек: заманауи екі спортзал, бокс және гимнастика, тренажор залдары бар. Колледж базасы XXI ғасыр талабынан сай жабдықталған. Білімді адам ғана болашақа батыл қадам баспақ. «Zhansugurov college» білімге құштар жастаға тек қана жан-жақты, саналы, терең білім ғана емес, сонымен қатар қабілетті жастаңдың бойындағы қасиеттерін де шындаиды.

Ербол ЖАПАШ,
«Zhansugurov college» - інің
дене шынықтыру пәні оқытушысы.

БІЛІМ

Сүйінбай атындағы орта мектебінде «Менің құқықтық алаңым» тақырыбында тарих, құқықтану пәнінің мұғалімі Р.Мамытбекованаң басшылығымен 9-10-11 сыныптары арасында қылмыстың алдын алу мен құқық бұзушылықты болдырмау мақсатында zoom платформасы арқылы құқықтық турнир үйімдастырылды.

ҚҰҚЫҚТЫҚ ТУРНИР ҮЙІМДАСТАРЫЛДЫ

Қазіргі карантин уақытында қылмыстың алдын алу мен құқық бұзушылықты болдырмауда мектеп оқушылары мен жасөспірімдер арасында құқықтық сауаттылық пен ақпараттандыруда ауқымды, тақырыпты іс-шаралар өте қажет. Сондай шараның бірі - «Құқықтық турнир». Атаптаға Жамбыл ауданының полиция бөлімінің ювеналдық полиция тобының учаскелік полиция инспекторы, полиция лейтенанты Элия Есімбекова, ата-аналар комитетінің төрайымы Г. Бердибаева, мектеп директоры И. Сейтбекова, тарих, құқықтану пәнінің мұғалімі Л. Қылышбаева, алғашқы әскери дайындық пәнінің мұғалімі А. Обішева және 9-11 сыныптың сыйып жетекшілері қамтылды.

Шара барысында оқушылардың белсенділігі мен білімдерінен сараптама жасалып, бағыт-бағдар беріліп, бағаланды. Әсіресе, 11 сынып оқушылары Р. Сәрсенғали, А. Алмабек, Е. Семен, 10 сынып оқушылары А. Өшірбек, Б. Қалдыбык, Б. Қалшенгел, 9 сынып оқушылары Д. Тойман, А. Семен, А. Әбдіқайым белсенділік танытты. Құқықтық турнир әсерлі етті. Мектеп оқушылары өздерінің құқықтық сауаттылықтарын өз іскерліктерімен, әртүрлі занбардың баптарына сүйеніп, дәлелдеп отырды. Ата-аналар мен оқушылардың сұрақтарына полиция лейтенанты Элия Габитқызы занбарды басшылықта ала отырып, жауап беріп, құқықтық сауаттандырылды.

М. МОНТАЕВА,
Сүйінбай атындағы орта мектеп директорының
тәрбие ісі жөніндегі орынбасары.
ЖАМБЫЛ АУДАНЫ

МЕДИАЦИЯ

ОРТАҚ КЕЛІСІМГЕ КЕЛУ ПАЙДАЛЫ

Бүгінгі таңда «Сот төрелігінің 7 түйіні» бағдарламасына сай жүзеге асып жатқан «Татуласу: сотқа дейін, сотта» жобасының қол жеткізген нәтижесі жоғары. Әсіресе, дау шешудегі таңдаудың тараптарға берілуі өзін-өзі ақтауда.

Талап арыз қабылданғаннан кейін судья тараптарды татуласуға шакырады. Бұл процесс талап соттың істі жүргізуғе шешім қабылдан және оны қозғағанға дейінгі аралықта жүзеге асады.

Келісken жағдайда тараптар татуласу рәсімінің түрін тандап, ол туралы өтініш хатта көрсетеді. Бұдан соң судья азаматтық істі қозға, істі сот талқылауына дайындау, тараптың өтініш хатын қабылдау туралы үйігарым шығарып, татуласу рәсімін өткізеді.

Бітімгерлікке келетін кезде сот ешкімінің құқықына нұқсан келмеудің қарайды. Тараптар өзара келісінмен, заңсыздық орын алса, сот оны бекітпейді. Медиацияның мақсаты – тараптарды бейбіт келісімге келтіру. Мұнда тараптар сот өндірісіндегідей «кінелі» немесе «кінәсіз» деп бағаланбайды.

Барлық елде түрлі деңгейдегі даулар, келіспеушіліктер, құқық бұзушылықтар кездеседі. Олардың барлығын сотқа сүреп, сот арқылы әділдік қалыптастыру мүмкін емес. Ең алдымен бұл соттардың жүктемесін арттырыса, екіншіден сот арқылы дауды шешу, кінеліні жазалау ұзак үақыт алатын процес. Үшіншіден, өкіл жалдау, баж салығын төлеу секілді қосымша шығындарға алып келетін анық. Төртіншіден сотқа дейін жетпеген істерде жеке өмірдің құпиясы сақталады. Сондықтан үақытты да, қалтадағы ақшаны

да үнемдел, сот саласын қосымша жүктемеден арылтудың, мәселені сотқа жеткізбей шешудің бірден бір жолы медиация жүйесі дер едік.

Әрине, істердің соттың құзырына жетпей, медиацияның жолмен шешіліп судьяларға тиімді екені рас. Сонымен бірге медиативтік келісімнің жасалуы қараптайым азаматтардың да үақытты мен қаржысын үнемдеуге қолайлы.

Күні бүгінгі деңін азаматтардың түсініспеушілігінен туындаған дау-дамайлар немесе жанжалды мәселелер тараптардың сот билігіне жүгіні арқылы шешілуде. Әмір тәжірибесінің өзі көрсетіп отырғаныңдай, кез келген мәселенің сотта қарауыл бір күнде немесе бір аптада шешіле қоюы қын.

Ал «Медиация таралы» заң кез келген азаматтың келіспеушіліктерді, апталап, айлап қарамай-ақ, көрісінше, істін күрделілігіне қарай бір-екі сағатта не месе бір-екі күнде шешуге жол ашады. Бұл ең алдымен, азаматтардың онсыз да жетпей жататын алатын үақыттарын жоғалтудан сақтайды.

Биылдың жылы Қексү аудандық сотында 32 азаматтың іс бойынша тараптар ортақ келісімге келіп, арапарлындағы дауды бітімгерлікпен аяқтаған. Бұл істер бойынша сотта татуластыруши судья тиісті жұмыс жасағанның нәтижесінде орын алып отыр. Алайда медиация Заңын іске асыру кезінде әрбір ауылдық округінің көсіби емес медиаторлары, ақсақалдар кеңесі сол ауылда туындалғанда отырған дауларға белсene арапасып, некелерін бұзуға келген жастарға ақыл-кеңестерін айттып, оларды татуластыратын болса нұр үстіне нұр болар еді деп ойлаймын.

Гаяхар ҚӘРІМҚЫЗЫ,
Қексү аудандық сотының төрағасы.

ОҚЫРМАН ОЙЫ

ҰЛЫ ЖЕҢІСКЕ

Екінші дүниежүзілік соғыс майданында қан кешіп жүріп, асқан ерлік көрсеткен тарихи миссијаны орындаған Ұлы Отан соғысы ардагерлеріне, жеңісті жақыннатқан тыл ардагерлеріне алғыс айту борышымыз. Ұлы Отан соғысына Қазақстан жерінен 1 366 164 адам соғысқа аттанса, олардың жартысына жуығы соғыс даласында ерлікпен қаза тауып, елге оралмады.

Киелі Қазақ жерінен соғысқа қатысқандардың 50,5 пайызы қазақстанның деп айтып та, жазып та жүр. Қазақстанда 12 атқыштар дивизиясы, 4 атты әскер дивизиясы, 7 атқыштар бригадасы, 50-ге жуық әртүрлі әскери полк пен батальон жасақталды. Әз еріктірімен 700 мың әскер Жапонияның Манжчжур соғысына қатысқан 243 мың қазақстанның әскерлер елге жеңіс туын желбіретіп орден, медальмен өз отандағына оралды. Қазақстанның 499 жауынгер Кеңес Одағының Батыры атағын алған батырлар елі. Ұлы Отан соғысында ерекше ерлігі үшін Т.Бигелдинов, Л.Беда, И.Павлов, С.Луганский екі мәрте Кеңес Одағы Батыры атағын алса, М.Мәметова, Ә.Молдағұлова – Қазақ елінің теңдесі жоқ дүниежүзіне мойыннатқан батыр қыздар. ҚР тұнғыш президенті Н. Назарбаев жарлығымен «Халық қаһарманы» атағы Ұлы Отан соғысындағы ерлігі үшін әскери үшкіш Х.Доспановаға, Рейхстагқа ту тіккен лейтенант Р.Қошқарбаевқа, полковник Қ.Қайсеновқа, Ауган соғысының ардагері генерал-лейтенант Б. Ертаевқа берілді. Ресейдің Қорғаныс министріне қарайтын әскери тарихи институты 60 жылдан кейін Р.Қошқарбаев, И.Булатовтың Рейхстагқа ту тіккен ерлігін күллі әлемге дәлелдеп берді.

Бындай Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігіне 30 жыл толуына орай Ұлы Отан соғысына қатысқан батыр атапарымыздың майдан даласында жасаған ерліктері көздесулер-

76

жыл

де талай айтылды. «Бұл жеңіс – Ұлы Отан соғысында, көп ұлтты Қеңес әскерлерінің мызғымас бірлігі мен достығының арқасында жеткен ортақ жеңіс» – деп мектептерде кездесулерге келген ардагерлердің айтқандары үстаз, окушылардың естерінде қалды. Тыл ардагерлерін, қарттарды, ардақтап-құрметтеу қанымызға сінген үрдіс. Әрі мұндай өнегелі қадамның үрпақ тәрбиесіне де тигізетін әсері зор. 9 мамыр ТМД елдерімен бірге біздің еліміздегі ең маңызды мерекелердің бірі. Елімізге жеңіс әкелген Ұлы күн. Соғыс ардагерлері майданда көрсеткен батылдық пен батырлықтарының арқасында жеңіске жетті. Тылда күн, тұн демей жеңіс үшін, елдің болашағы үшін

деп жұмыс істеген қарттар, ана мен балалардың қындыққа мойымай істеген еңбектері Қазақстан халқы мен ескелең үрпағы үшін өміршендік символы болып табылады. Жыл сайын азайып бара жатқан ардагерлердың қарасы тіпті санаулы ғана қалды. Сондықтан ардагер атапарымызға, тыл ардагерлеріне де көзі тірісінде қандай қошамет көрсетсек тे көптік етпейді.

Биыл да республикадағы аудан, облыс әкімдері Ұлы жеңістің 76 жылдығына орай ардақты ардагерлеріміздің үйлеріне арнайы барып, маралаттарын тапсырып, алғыстарын білдірді. Жеңістің туын желбіреткен батыр бабалардың ерлігі ешқашан ұмытылмайды. Жастарды отансуїгіштікке тәрбиелеуде, оқпен оттан

аман келген соғыс және тыл ардагерлерін ұмытпауда жыл сайын мектебімізде кездесу өткізіп келдік. Мәселен, балалық шағы жоқтық пен қындықты, соғысты қоріп есken еңбек ардагерлері Е.Сапаев, И.Құсайинов, А.Қозыбақов, М.Сабазбеков, Е.Сәдуақасов, Ә.Нәдірбеков тағы басқа ауыл, аудан, облыс азаматтарымен тәлім - тәрбиесі мол кездесулерді өз уағында А.Бубенцов мектебінде өткізгенді мектептегі, аудандағы әріптес үстаздар жақсы біледі. Осы кездесулердің барлығы газет-журналға суреттерімен жарияланды.

Әсет АЛЖАНБАЙ,
ардагер үстаз.
ЕҢБЕКШІҚАЗАҚ АУДАНЫ

МӘДЕНИЕТ

ТҮРЛЕНГЕН ТҮРКІСТАН

ТҮРКІСТАН – ҚАШАН Да ҚУЛЛІ ТҮРКІ ЖҰРТЫНЫң АЛТЫН БЕСІГІ. ҚӨНЕ ШАҢАР ОБЛЫС ОРТАЛЫҒЫНА АЙНАЛҒАЛЫ ҚӨП ӨЗГЕРДІ. ТАРИХИ ҚАЛАНЫ ҚӨРМЕККЕ ЖАН-ЖАҚТАН АҒЫЛҒАНДАРДЫң ҚАРАСЫ ҚАЛЫН.

Мамыр айының 11-і күні киелі Түркістан қаласында «Қазақ хандығы мемориал кешенінің» ашылу салтанаты өтті. Ашылу рәсіміне Қазақстан Республикасы Тұнғыш Президенті-Елбасы Н.Назарбаев қатысты. Осыған орай еліміздің түкпір-түкпіріндегі қасиетті жерлердің топырағы «Ұлы дала бірлігі» капсуласына жеткізілген болатын. Осы орайда Тәуелсіздіктің символына айналған алтын адам табылған Еңбекшіқазақ ауданы Есік қаласы Есік қорғанынан алынған топырақты «Алматы облысының мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасының» тапсырмасымен Түркістан қаласы «Визит-центр» орталығының қызметкерлеріне аманатты жеткізіп, тапсыру маған бүйірірді. Испапар барысында «М.Тынышпаев атындағы Алматы облыстық тарихи-өлкетану музейінің» қызметкерлерімен мыңжылдық

өркениеттердің тоғысы, қазақ хандығының тарихи кезеңдерінің күесі саналатын шаңарда бабалар рухымен тілдесіп, көлілдір күмбездерге көз тастап, ойға шома кесенені арлы-берлі арапал, түрленген қаланың айшықты қадамдары көnlілмізді бір қуантты.

Көне Түркістан шаңарының маңайында меммұндалаған әсем мешіттер мен кесенелер, тарихи жәдігерлер мен мұражайлар – халқымыздың рухани мұрасының сарқылмас қазынасы болып қала бермек.

Нұргұл ЖАУЫНБАЕВА,
Ілияс Жансүгіров әдеби музейінің менгерушісі.

ИНФОРМАЦИОННОЕ СООБЩЕНИЕ

ЕНПФ РАЗЫСКИВАЕТ ПЕНСИОНЕРОВ, НЕ ОБРАТИВШИХСЯ ЗА ВЫПЛАТОЙ

В текущем году ЕНПФ начал осуществлять сверку с Государственной корпорацией «Правительство для граждан» на наличие в информационной системе уполномоченного органа в сфере социальной защиты населения лиц, достигших пенсионного возраста, которым назначены пенсионные выплаты по возрасту и государственная базовая пенсионная выплата за счет бюджетных средств, но не обратившихся в ЕНПФ за выплатой пенсионных накоплений. Сверка также будет проводиться на наличие у уполномоченного органа номеров сотовой связи получателей, зарегистрированных в государственной базе данных, для оказания проактивной услуги по получению пенсионных выплат из ЕНПФ.

Напоминаем, что с 11 октября 2018 г. внедрена композитная услуга по подаче единого заявления в связи с достижением пенсионного возраста по принципу «одного окна», в рамках которой получатель, достигший пенсионного возраста, обращается с единым заявлением и пакетом документов в

подразделения Государственной корпорации (т.е. в ЦОН).

Однако, в информационных системах ЕНПФ имеется около 200 тысяч счетов (200 160 счетов), по которым не осуществляются выплаты из Фонда. При этом граждане, достигшие пенсионного возраста, уже получают средства из бюджета. Большинство из них стали пенсионерами до 11 октября 2018 года.

ЕНПФ проведена работа по идентификации данных вкладчиков и сейчас сформирован список лиц, которым с 1 апреля 2021 года будут осуществляться выплаты из Фонда. Данной категории граждан будет направлено sms-сообщение на телефонный номер (он должен быть зарегистрирован в базе мобильных граждан) с предложением оказания проактивной услуги по назначению пенсионной выплаты из ЕНПФ. После получения согласия этим гражданам будут производиться выплаты из ЕНПФ на банковские счета, ранее предоставленные получателями в Государственную корпорацию при назначении пенсионных выплат по возрасту и государственной базовой пенсионной выплаты.

Важно отметить, что в соответствии с положениями Правил осуществления пенсионных выплат, пенсионные выплаты из ЕНПФ за счет обязательных пенсионных взносов и обязательных профессиональных пенсионных взносов осуществляются ежемесячно по установленному графику.

Размер ежемесячной пенсионной выплаты определяется как одна двенадцатая годовой суммы пенсионных выплат, исчисленной в соответствии с Методикой осуществления расчета размера пенсионных выплат, утвержденной постановлением Правительства Республики Казахстан от 02.10.2013 года № 1042 (далее – Методика). Согласно Методике с 1 апреля 2021 г. годовая сумма пенсионных выплат в первый год осуществления пенсионных выплат будет рассчитываться как произведение суммы пенсионных накоплений на ставку выплат пенсионных накоплений – 6,5 %.

В последующие годы размер ежемесячной пенсионной выплаты будет пересчитываться путем ежегодного увеличения размера ежемесячной пенсионной выпла-

ты за предыдущий год на ставку индексации пенсионных выплат – 5%.

При этом выплата исчисленного размера ежемесячной пенсионной выплаты осуществляется в размере не менее 70 процентов от прожиточного минимума, установленного на соответствующий финансовый год законом о республиканском бюджете (в 2021 году – 24 011,40 тенге = 70% * 34 302).

В случае, если сумма пенсионных накоплений на дату обращения не превышает двенадцатикратный размер минимальной пенсии, установленный законом о республиканском бюджете на соответствующий финансовый год, данная сумма выплачивается получателю из ЕНПФ единовременно (в 2021 году – 519 264 тенге = 12 * 43 272).

В случае, если остаток пенсионных накоплений на ИПС после осуществления очередной ежемесячной выплаты составляет сумму менее 70 процентов от прожиточного минимума, установленного на соответствующий финансовый год законом о республиканском бюджете, данный остаток выпла-

чивается вместе с суммой очередной выплаты.

ЕНПФ создан 22 августа 2013 года на базе АО «НПФ «ГНПФ». Учредителем и акционером ЕНПФ является Правительство Республики Казахстан в лице ГУ «Комитет государственного имущества и приватизации» Министерства финансов Республики Казахстан. Доверительное управление пенсионными активами ЕНПФ осуществляется Национальный Банк Республики Казахстан. С 1 января 2016 года функции по выработке предложений по повышению эффективности управления пенсионными активами переданы Совету по управлению Национальным фондом. В соответствии с пенсионным законодательством ЕНПФ осуществляет привлечение обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов, добровольных пенсионных взносов, пенсионные выплаты, индивидуальный учет пенсионных накоплений и выплат, предоставляет вкладчику (получателю) информацию о состоянии его пенсионных накоплений (подробнее на www.enpf.kz)

ЕНПФ обновил мобильное приложение

В целях удобства вкладчиков и с учетом новых возможностей по досрочному использованию и переводу пенсионных накоплений управляющим компаниям ЕНПФ с начала 2021 года обновил свое мобильное приложение.

Приложение предназначено для клиентов Фонда и позволяет получать актуальную информацию о его деятельности, а также подробные сведения о состоянии своего пенсионного счета.

Мобильное приложение ЕНПФ можно бесплатно скачать на любой смартфон или планшет как на базе Android, так и iOS. Для авторизации используются логин и пароль, с помощью которых вкладчик/получатель входит в личный кабинет на сайте Фонда. Для удобства пользователей сервис поддерживает 2 языка: казахский и русский. Обновляется данное приложение автоматически, если обновления ваш смартфон не поддерживает, сделать это можно, скачав новую версию через приложение Play Маркет или AppStore.

Напомним, с помощью мобильного приложения можно получить справку о наличии индивидуального пенсионного счета, получить выписку из ИПС, направить обращение с интересующим вас вопросом, заказать выезд Мобильного офиса, обратный звонок, внести изменения и (или) дополнения в свои реквизиты, рассчитать прогнозируемый размер будущей пенсии с помощью Пенсионного калькулятора. Также через него можно отслеживать состояние счета, узнавать обо всех изменениях в пенсионной системе, посмотреть расположение ближайшего офиса ЕНПФ и даже позвонить в контакт-центр.

К этому добавились еще и новые функции - теперь каждый вкладчик ЕНПФ через мобильное приложение может узнать, достаточно ли у него средств на индивидуальном пенсионном счете, чтобы реализовать свое право на использование части пенсионных накоплений на улучшение жилья или лечение либо для перевода компаний, управляющим инвестиционным портфелем.

Основным преимуществом обновленного приложения для смартфонов стала его «облегченная» версия. «Весит» оно теперь намного меньше, чем предыдущее: размер

приложения после установки на телефон Android – 105 Мб, вместо прежних 384 Мб, на IOS – 41 Мб, вместо 300 Мб. Разработана новая версия с использованием платформы Flutter от компании Google, которая широко распространена и поддерживается большим сообществом, а также имеет большое количество библиотек и возможностей, что позволяет сократить размер приложения и ускорить его отклик.

Также произведен полный редизайн по современным стандартам пользовательского интерфейса.

Данный сервис предоставляет возможность вкладчикам контролировать свои пенсионные накопления 24 часа в сутки, 7 дней в неделю.

Казахстанцы по достоинству оценили удобство мобильного приложения ЕНПФ. Если на 1 января 2021 года количество установок приложения на Android составляло 988 000, на IOS – 314 000, то к 24 марта текущего года эти данные составили: на Android – 1 430 000, на IOS – 387 000 установок. Таким образом, общее количество пользователей приложения за неполные три месяца увеличилось более чем на полмиллиона (или порядка 40%).

ЕНПФ создан 22 августа 2013 года на базе АО «НПФ «ГНПФ». Учредителем и акционером ЕНПФ является Правительство Республики Казахстан в лице ГУ «Комитет государственного имущества и приватизации» Министерства финансов Республики Казахстан. Доверительное управление пенсионными активами ЕНПФ осуществляется Национальный Банк Республики Казахстан. С 1 января 2016 года функции по выработке предложений по повышению эффективности управления пенсионными активами переданы Совету по управлению Национальным фондом. В соответствии с пенсионным законодательством ЕНПФ осуществляет привлечение обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов, добровольных пенсионных взносов, пенсионные выплаты, индивидуальный учет пенсионных накоплений и выплат, предоставляет вкладчику (получателю) информацию о состоянии его пенсионных накоплений (подробнее на www.enpf.kz)

КТО МОЖЕТ ПОЛУЧИТЬ ВЫПЛАТЫ ЗА СЧЁТ ДОБРОВОЛЬНЫХ ПЕНСИОННЫХ НАКОПЛЕНИЙ?

С 1 мая список получателей пенсионных накоплений за счет ДПВ расширился

Добровольные пенсионные взносы (ДПВ) – это деньги, которые вносятся вкладчиками по своей инициативе в ЕНПФ. Их могут вносить как физические лица в свою пользу, так и физические и юридические лица в пользу третьего лица. При этом размер и периодичность уплаты ДПВ устанавливаются физическим или юридическим лицом самостоятельно.

Одним из преимуществ уплаты ДПВ является то, что при уплате ДПВ физическим лицом в свою пользу за счет своего дохода налоговым законодательством предусмотрен налоговый вычет на сумму уплаченных ДПВ. Кроме того, с 1 января 2021 года ДПВ, уплачиваемые налоговым агентом (работодателем) за счет собственных средств в пользу работника, относятся на вычет при исчислении корпоративного подоходного налога. В тоже время, суммы уплаченных работодателем ДПВ в пользу работника не учитываются при налогообложении дохода работника.

Отметим, что с 1 мая текущего года основанием для открытия индивидуального пенсионного счета для учета ДПВ является том числе поступивший в ЕНПФ первый добровольный пенсионный взнос. Таким образом, вкладчику (получателю) нет необходимости посещать офис Фонда, идентификация физического лица, в пользу которого производится ДПВ, будет осуществляться по персональным данным (ФИО, ИИН, дате рождения), указанным в электронном формате платежного поручения при перечислении ДПВ, а все необходимые сведения: о реквизитах действующего документа, удостоверяющего личность физического лица, о месте постоянного проживания, прочие сведения будут получены ЕНПФ из соответствующих информационных систем государственных органов.

Согласно пункту 1 статьи 33 Закона Республики Казахстан «О пенсионном обеспечении в Республике Казахстан» право на пенсионные выплаты из ЕНПФ за счет ДПВ возникает у следующих лиц, имеющих пенсионные накопления:

- 1) достигших пятидесятилетнего возраста;
- 2) являющихся инвалидами;
- 3) выезжающих или выехавших на постоянное место жительства за пределы Республики Казахстан иностранцев и лиц без гражданства,

представивших документы, определенные законодательством Республики Казахстан, подтверждающие намерение или факт выезда;

4) имеющих пенсионные накопления в пределах сумм добровольных пенсионных взносов и начисленного на них инвестиционного дохода, находящихся в едином накопительном пенсионном фонде и (или) добровольном накопительном пенсионном фонде, не менее пяти лет.

Действие подпункта 4) пункта 1 указанной статьи вступило в силу с 1 мая 2021 года. Согласно этому нововведению выплаты по ДПВ могут получать все лица, у которых ДПВ находятся в пенсионной системе, как минимум, пять лет. Таким образом, начав копить средства за счет ДПВ, к примеру, в 20 или 30 лет, в 25 или 35 соответственно можно начать получать свои первые выплаты.

Напомним, уплату ДПВ в ЕНПФ можно осуществлять через банки второго уровня (БВУ) либо АО «Казпочта». Отдельные БВУ предоставляют возможность перечисления взносов онлайн (через мобильное приложение или терминалы самообслуживания). Кроме того, имеется возможность подачи заявления работодателю, на основании которого последний регулярно будет перечислять ДПВ в ЕНПФ в пользу заявителя либо третьего лица.

ЕНПФ создан 22 августа 2013 года на базе АО «НПФ «ГНПФ». Учредителем и акционером ЕНПФ является Правительство Республики Казахстан в лице ГУ «Комитет государственного имущества и приватизации» Министерства финансов Республики Казахстан. Доверительное управление пенсионными активами ЕНПФ осуществляется Национальный Банк Республики Казахстан. С 1 января 2016 года функции по выработке предложений по повышению эффективности управления пенсионными активами переданы Совету по управлению Национальным фондом. В соответствии с пенсионным законодательством ЕНПФ осуществляет привлечение обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов, добровольных пенсионных взносов, пенсионные выплаты, индивидуальный учет пенсионных накоплений и выплат, предоставляет вкладчику (получателю) информацию о состоянии его пенсионных накоплений (подробнее на www.enpf.kz)

РЕСЕЙ ФАРЫШТА

Ресей мемлекеттік комиссиясы «Вызов» көркем фильмін түсіру үшін ғарышқа ұшуга қатысуға үміткерлерді медициналық-шығармашылық ірітеуді аяқтады. Бұл фильмде басты ролде әйел ойнайды.

«Қарқынды жаттығулар 1 маусымда басталады», – деді Роскосмостың бас директоры Дмитрий Рогозин.

Оған ұшуга дайындық, парашютпен секіру, шұғыл жаттығулар кіреді.

«Вызов» көркем фильмі Роскосмос Корпорациясы, 1 канал және Yellow, Black and White студияларының бірлескен жобасы, онда үлкен ғылыми және білім беру міндеттері қойылған.

«Біз Роскосмосқа ғылыми жобаны жүзеге асырып қана қоймай, сонымен бірге адамның күші, сүйіспеншілігі мен құштарлығы, зеректігі негізінде ғарышты игеру тақырыбын көтеруге көмектесеміз», – деді бірінші арнаның директоры Константин Эрнст.

Бұл жоба аясында 2020 жылдың соңында ғарышта түсірілетін алғашқы көркем фильмінің басты рөліне ашық конкурс жарияланған болатын. Ирітеудің шығармашылық кезеңінде кесіби актрисаларға басымдық берілді, бірақ

кез келген адам қатыса алады. 2021 жылы наурызда медициналық комиссиядан өтүшін байқаудың 20 финалисти таңдалды.

Фильмнің түсірілім тобы халықаралық ғарыш станциясына 5 қазанда, Том Круз және басқа америкалық актерлермен бір уақытта фильм түсіру үшін станцияға ұшады.

Айта кетейік, голливуд актері Том Круз өзінің кезекті фильмдерін өтін сомдау үшін 2021 жылы ғарышқа ұшатының хабарланған болатын.

Фильм негізінен Халықаралық ғарыш станциясында түсіріледі. Осыған байланысты актердердің ұшыры XFC-ның рейстер тізіміне енгізілді. Ұшы 2021 жылдың қазан айына жоспарланған.

Актермен бірге кинорежиссер Даг Лейман да XFC-ке барады. Олар ғарыш станциясына Snake Mask's Crew Dragon кемесімен жетеді.

Мамыр айында АҚШ көсіпкері Илон Маск ғарышта әлемдегі алғашқы фильмді

ФИЛЬМ ТҮСІРЕДІ

түсіретін белгілі болған еді. Бұл жобага NASA да қатысады.

Жауынгерлік жанрда түсірілетін

туындының әлі ресми атавы жоқ. Оның бюджеті 200 миллион долларға бағаланған.

ӘЛЕМТАНУ

2021 ЖЫЛҒЫ ҚЫТАЙДАҒЫ ХАЛЫҚ САНЫ

Қытайда он жыл сайын халық саныға өтеді. Ең кейінгі есеп бойынша Қытай халқының саны – 1 миллиард 411 миллион 780 мың адам.

Бұл көрсеткіш Қытайда әлемдегі халқы ең көп ел мәртебесін сақтауға мүмкіндік берді. Алайда бұл үкіметтің 2016 жылы болжағанынан аз. Сол кезде Қытай үкіметі ел халқының саны 2020 жылға қарай 1,42 миллиардтан асады деп күткен.

Қытай халқының саны 10 жыл ішінде 72 миллион адамға немесе 2010 жылмен салыстырғанда 5,3 пайызға есекен. Осы кезеңде халықтың есү қарқыны жылына орта есептеп 0,53 пайызды қураған. Бұл 1960-шы жылдардың басынан бастап елде 10 миллион адам аштықтан қайтыс болғаннан бері ең төменгі көрсеткіш.

Биылғы санақ елдегі жетіншісі. Нәтижелер бойынша Қытайда 723 миллион 339 мың 956 ер адам және 688 миллион 438 мың 768 әйел (халықтың 51,24 және 48,76 пайызы) тұрады.

Қытайда 16 мен 59 жас аралығындағы еңбекке жарамды халық саны 880 миллиондың құрайды, орташа жасы – 38,8 жас.

Нәтижелер Қытайда халықтың картайып, туу коэффициентінің төмендеуін көрсетіп отыр. 2020 жылы елде 12 миллион бала дүниеге келген. Бұл 2019 жылмен салыстырғанда әлдеқайда аз.

Елде түрдүң төмен деңгейінің салдарынан егде жастағы адамдар көбейген: 2010 жылы 65 жастан аскан қытайлар жалпы халықтың 8,9 пайызын құраса, қазір бұл көрсеткіш – 13,5 пайыз. Бірқатар болжамдар бойынша, егер туу деңгейі төмен болса, Қытайда 2030 жылдан кейінгі жұмыс күшінің жетістік проблемасы туындаиды.

Халық санының есүі – адамдардың қартаюы, туу көрсеткішінің бәсендеді және үрбанизациямен бірге жүріп жатқан үдеріс. Қазір әлемдегі орташа туу көрсеткіші бір анаға 2,5 баладан келеді. 2030 жылға қарай бұл көрсеткіш төмендереп бір анаға 2,4 балаға дейін азаяды.

Галамшарымыздағы адамдар қартаюы бара жатыр. Мысалы, 65 жас және одан үлкен жастағылар Еуропада жалпы халық санының 19 пайызын, Солтүстік Америкада 16 пайызын құрайды. 2050 жылға қарай бұл көрсеткіштер де өз кезеңінде 23 және 28 пайызға дейін еседі. Жер шарындағы халық саны 2050 жылдың соңына дейін 9,7 млрд-қа, ал осы ғасырдың соңында шамамен 11 млрд-қа жетеді.

Қазіргі уақытта Қытай халық саны бойынша әлемде бірінші орында. Екінші орында 1,389 миллиард тұрғыны бар – Үндістан, үшінші орында 331 миллион халық бар АҚШ тұр.

ДЕҢСАУЛЫҚ

КОФЕНІҢ СЗ БІЛМЕЙТІН ЗИЯНЫ

Күнделікті асымызға қолданып жүрген кофенің қаншалықты зиянды екенине мән бермеппіз. Барлығымыз кофенің тәуелділік тудыратының ғана білеміз. Сосын сергектік береді деп таңертен ішіп алғанды жақсы көреміз. Бірақ, төмендегі қағидаларды ескеруіміз керек.

1. Кофені аш қарынға ішуге болмайды. Себебі, ақсазандағы қышқылдықты жоғарлатып, ақсазан жарасы немесе гастрит тудыруы мүмкін.

2. Ағзадан кальцийді шығарып тастайды. Зерттеулер нәтижесі бойынша, 10мг кофе, ағзадан 1 мг кальцийді шығарып тастайды. Тіс құртылады, сүйек зақымданады.

3. Мидың жұмысын төмендетеді. BBC news-те көрсетілген жаңалықтар бойынша, Америкада бір әйел 1 стакан кофеге ішкенге дейінгі және ішкен соң миын МРТ-ға түсірғен кезде, мидағы қан айналымының 35%-ға дейін төмендегенін байқаған. Ол өз кезеңінде психиканың, есте сақтаудың бұзылуына, тіпті паникалық атакаға да алып келеді.

4. Темірдің сінірлігін 39%, ал шай 69% төмендетеді. Бір қызығы апельсин шырыны 250 есе темірдің сінірлігін күшейтеді. Ал, біз таңертен апельсин шырынын емес, кофе ішеміз.

5. 100 градустан жоғары температурада қыздырылған кез-келген заттан акриламидтер пайда болады. Ол канцерогендік зат болып есептеледі. Тіпті, геннің құрамын бұззады, рак шақырады.

Кофеден бас тарту немесе бас тартпау әр адамның өз еркінде. Бірақ, кофені күнделікті сусынға айналдырудың қажеті жоқ.

КОЖАНАСЫР ЖАҰЛЫ ТАНЫМАЛ АҢЫЗ

**Бұл аңызды бәрі
білуі тиіс. Әзірін осынау
тағылымы мол,
ескірмейтін аңызды
назарларыңызға
ұсынуды жөн көрдік.**

Баяғыда біреу той жасапты, тойға көп кісі жиналыпты, Қожа да кепілті. Қожанасырдың үстіндегі күмі жаман екен. Қожанасырдың ешкім элементі. «Төрге шық, тамақ іш», – демепті. Қожа үйден шығып кетеді де үйнен барып, тәуір киімдерін киіп, қайта келеді. Бұл жолы үй іесі Қожанасырдың күрметтейді, төрден орын береді, ет келгенде:

– Қожеке, алыңыз, алыңыз! – деп, қошеметтейді. Қожа етті жемей, табақта шапанының женін малып:

– Же, шапаным, же! – деп, отыра береді.

Үй іесі:

– Сіздің бұл не қылғаныңыз? Шапан ет жейтін бе еді? – дейді.

Сонда Қожа:

– Сен кісін сыйламайды екенсін, киімді сыйлайды екенсін. Сондықтан шапаным жегізіп отырғаным! – деп, жауп береді.

Газет Қазақстан Республикасы
Мәдениет және әкпарат
министрлігінде
2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп,
№ 8639-Г күнеліп берілген.

Газет Алматықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй
"Алматы-Болашақ" АҚ филиалы
"Офсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы,
Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru
Сайты: alatau_gazeti

Газет 07.08.2000 жылдан бастап шығады.

Таралымы 3554
Тапсырыс № 504

Индекс 15534